

Doğal Alan Rekreasyonu Öz-Yeterliğinin Rekreasyonel Risk Alma Davranışı Üzerindeki Etkisinde Cinsiyetin Düzenleyici Rolü

¹ Özge Yavaş Tez

Pınar Güzel Gürbüz²

Melike Esentaş³

¹Sorumlu yazar, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Rekreasyon A.B.D., Manisa, Türkiye, ozgeyavas@hotmail.com.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1948-1620>

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, Türkiye pnrguzel@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0001-5982-2816>

³Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, Türkiye melike.esentas@windowslive.com, <https://orcid.org/0000-0001-8980-5662>

Özet

Araştırmada doğal alan rekreasyonu etkinliklerine katılan bireylerin katıldıkları etkinliklere ilişkin öz-yeterliğin rekreasyonel risk alma davranışı üzerindeki etkisinde cinsiyet değişkeninin düzenleyici rolü olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, farklı doğal alan rekreasyonu etkinliklerine katılan 370 serbest zaman katılımcısı oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu, Doğal Alan Rekreasyonu Ölçeği (DARÖYÖ) ve Alana Özgü Risk Alma Ölçeği Kısa Formu (DOSPERT) uygulanmıştır. Analiz sonucunda doğal alan öze-yeterlik ile rekreasyonel risk alma davranışı arasında nedensel ilişkinin olduğu ve p değerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Düzenleyici etki analizi sonucunda ise “doğal alan öz-yeterlik ile rekreasyonel risk alma davranışı” ilişkisinde anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir (beceri ve yeterlik ile rekreasyonel risk alma kadınlar için $\beta=.39$ erkekler için $\beta =.38$, $p< 0.001$; başarı ve haz ile rekreasyonel risk alma kadınlar için $\beta=.41$ erkekler için $\beta =.34$, $p< 0.001$).

Anahtar Kelimeler: Doğal alan rekreasyonu, öz-yeterlik, rekreasyon, risk-alma

Regulatory Role of Gender in the Effect of Outdoor Recreation

Self-Efficacy on the Recreational Risk-taking Behavior

Abstract

The study aims to reveal whether the gender variable has a regulatory role in the effect of self-efficacy of outdoor recreational events participated by individuals on recreational risk-taking behavior. The sample group of the study consisted of 370 leisure time participants who participated in different outdoor recreation activities. Personal information form, Outdoor Recreation Self-Efficacy (ORSE), and A-Domain-Specific Risk-Taking Scale Short Form (DOSPERT) were applied to the participants in the study. It has been found following the analysis that there is a causal relationship between outdoor recreation self-efficacy and recreational risk-taking behavior and the p-value is statistically significant. After the regulatory impact analysis, significant differences were found in the relation "outdoor recreation self-efficacy and recreational risk-taking behavior" ($\beta=.39$ in female and $\beta=.38$ in male for skill and efficacy and recreational risk-taking, $p< 0.001$; $\beta=.41$ in female and $\beta=.34$ in male for achievement and pleasure and recreational risk-taking, $p< 0.001$)

Key Words: Outdoor Recreation, Self-efficacy, Recreation, Risk-taking

SUMMARY

Introduction and Aim: Outdoor recreation emerges as a concept under different definitions as open area, closed area or natural area (Ewert, 2007). In this sense, outdoor recreation is defined as leisure activities that can create interaction between "human and nature", which is the most basic element of the activity, and that the individual carries out completely in line with his own wishes and interests (İbrahim and Cordes, 1993). Individuals have an increasing interest in recreational activities held in natural areas, which are included in the outdoor recreation and have created a high level of excitement for the participants for many years. The common feature of these activities is the high risk of disability or death. Therefore, such activities are generally defined as high-risk activities or adventure activities (Brevik, 1999; Guskowska & Boldak, 2010). Bandura (1997) assumed that people take risks and challenge themselves because of their belief that they can cope with the situation. Self-efficacy refers to an individual's "belief in their ability to organize and execute the courses of action necessary to achieve given gains" (Bandura, 1997). Therefore, those with high self-efficacy are more likely to set challenging goals for themselves, make an effort, and persist longer in the face of difficulties (Bandura, 1997). Considering all these information, the concepts of self-efficacy and risk, which constitute the fundamental of the research, were examined in terms of the participants of outdoor and adventure recreation. Therefore, the aim of the study was to examine the relationship between self-efficacy and risk-taking behaviors of individuals participating in outdoor recreation. **Method:** The scales were filled by the participants through an online form prepared in the electronic environment. The data to be used within the scope of the research were arranged by transferring them to the IBM SPSS 24 program. Analysis such as normality analysis, reliability analysis, average age, and standard deviation were performed on the arranged data, and then it was decided to test the causality relationships

between the variables of natural area recreation self-efficacy and recreational risk-taking behavior with the structural equation model in the AMOS 23 program. However, the variables were prepared for testing the model by conducting confirmatory factor analyzes of each variable before transitioning to the structural equation model. A theoretical model was created with the support of the literature in the interaction between outdoor recreation self-efficacy and recreational risk-taking behavior in the research. In contrast to the concepts of self-efficacy and risk, which constitute the main starting point of the study, it was investigated whether gender being a demographic variable had a regulatory role in this bilateral relationship in the second stage. In the model created, a conceptual model was created considering that the variable of "outdoor recreation self-efficacy" has an effect on "recreational risk-taking behavior" and that the gender variable plays a regulatory role in the interaction of both variables. In the model established related to the research, the regulatory variable was decided as gender (W), predictor variable (X) as area recreation self-efficacy, and the dependent variable (Y) was determined as recreational risk-taking behavior. Analyzing the regression coefficient, standard error and critical ratio, and p values regarding the Model 1 (H1: outdoor recreation self-efficacy affects recreational risk-taking behavior significantly and positively) created within the scope of the research, it has been found out that there is a causal relation between outdoor recreation self-efficacy (skill and competence) and recreational risk-taking behavior ($\beta = .86$, $p < 0.001$) and the p-value are statistically significant ($p < 0.001$). **Results:** Accordingly, it has been determined that the outdoor recreation self-efficacy (skill and competence) variable has a significant and positive effect on recreational risk-taking behavior. Analyzing the regression coefficient, standard error, and critical ratio and p values regarding the Model 2 (H2: The effect of outdoor recreation self-efficacy on recreational risk-taking changes by gender), it has been determined that the effect on outdoor recreation self-efficacy (skill and competence) and recreational risk-taking behavior and "outdoor recreation self-efficacy (achievement and pleasure) and recreational risk-taking behavior" is significant both for the female and male group; this effect was observed to be higher in female considering the standardized beta coefficients (skill and competence and recreational risk-taking is $\beta = .39$ for female and $\beta = .38$ for male, $p < 0.001$; achievement and pleasure and recreational risk-taking is $\beta = .41$ for female and $\beta = .34$ for male, $p < 0.001$). **Conclusion:** Evaluating the results obtained, it has been concluded that self-efficacy can be associated with risk-taking behavior in recreational activities performed in outdoor recreation and gender has a regulatory impact on the relationship between self-efficacy and risk-taking behavior. Moreover, this effect was found to be higher in the female.

1. GİRİŞ

Kültürel gelişmenin doğal bir unsuru olarak insanları kucaklayan ve her geçen gün toplumların kumaşına derinlemesine işleyen ırmaklar haline gelen Ewert (2007); doğal alan rekreasyonu açık alan, kapalı alan ya da doğal alan şeklinde farklı tanımlamalar altında yer alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda doğal alan rekreasyonu etkinliğin en temel unsuru olan "insan ve doğa" arasında etkileşim yaratabilen ve bireyin tamamen kendisinin istek ve çıkarları doğrultusunda gerçekleştirdiği serbest zaman aktiviteleri olarak tanımlanmaktadır (İbrahim ve Cordes, 1993). Mieczkowski (1990) benzer bir yaklaşımla açık/doğal alan rekreasyonunu doğa tarafından karakterize edilerek oluşmuş şehrin gürültüsünden uzak alanlarda gerçekleştirilen serbest zaman etkinlikleri olarak tanımlarken; Dougherty (1998) en yalın hali ile açık alan rekreasyonunu açık ve doğal bir

çevrede gerçekleştirilen etkinlik sınıflandırmaları şeklinde bir tanımlamaya yer vermiştir. Bu noktada birçok araştırmacı tarafından tartışmaya konu olan doğal alan rekreasyonu kavramına açıklık getirilmek istenirse aslında kavramın özünde aktivitenin gerçekleştirileceği mekanın açık veya kapalı olmasının değil seçimi yapılan aktivitenin doğal çevre ile ilişki düzeyine bakılmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Yani anlatılmak istenen “outdoor” olarak ifade edilen “açık alan” bir nevi “her şeyden uzak” olma hissini bireyin içsel olarak bütünleştirebileceği bütün yerleri kapsayan bir terimdir (Bell, 1997). Doğal alan rekreasyonunun içerisinde yer alan ve uzun yıllar katılımcılara yüksek derece heyecan yaşatan doğal alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerine yönelik bireylerin artan bir ilgileri bulunmaktadır. Bu etkinliklerin ortak özelliği yüksek sakatlık veya ölüm riskinin bulunması hatta bu riskin kabul edilmesidir. Bu yüzden bu tür etkinlikler genellikle yüksek risk içeren aktiviteler ya da macera etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır (Guszkowska ve Boldak, 2010; Brevik, 1999). Raiola ve O’Kefee (1999) macera “bir ruh halini yansıtan deneyim ve insani bir ihtiyaçtır. Macera; “bir atmosfer, bir iklim yaklaşımıdır. Macera; “insanların dağın diğer yüzünü görme isteğidir”. Macera, “sıradan olanla bağımızı kopartıp daha büyük denizlere yelken açma hevesimizdir” diyerek maceranın en iyi tanımını yapmışlardır (Rajola ve O’Keefe, 1999). Dickson ve Dolnicor (2004) macerayı; bilerek, isteyerek riskli ve belirsiz sonuçları olan olaylara atılmak olarak kapsamlı bir şekilde tanımlarken; Ewert ve Hollenhorst (1995) içerisinde maceranın kendisi olan rekreasyon programlarını genellikle doğal bir çevrede gerçekleştirilen, sonuçların kesin olmadığı ve bu sonuçların katılımcılarla etkilendiği, algılanan veya gerçekleşen tehlike unsurlarını içerisinde barındıran aktiviteler olarak; Muszkieta ve Gemiak (2004) macerayı; ekstra yetenek, cesaret ve sağlığı geliştirici sportif aktiviteler olarak tanımlayarak bu gibi sporlara katılmanın ileri derecede çevresel zorluklarla başa çıkabilmeyi, mental sınırları zorlamayı ve duyguları dengeleyebilme becerisini gerektirdiğini belirtmiştir (Muszkieta ve Gemiak, 2004). Yüksek risk içeren bu sporlarda katılımcılar yaşamlarını tehlikeye atarak güçlü bir duygu peşinde koşarlar. Bu noktada tehlikenin varlığı ile ortaya çıkan, değer verilen şeylerin kaybedilme potansiyeli olarak adlandırılan risk, tecrübe ve tatmin olarak maceranın merkezinde rol alır ve eğer risk yoksa macera rekreasyonu programlarına katılım isteğinde azalma olabilir ve riskin eksikliği katılımcıların maceradan elde edebileceği tatmini de azaltabilir (Weber, 2001; Dickson ve Dolnicor, 2004). Keyes (1985) risk almayı bir alternatifi veya pek çok eylem biçimi arasından birini seçmek olarak tanımlamıştır. Birey seçtiği alternatifi sonucunda çok kötü bir durumla karşı karşıya kalabilir veya o seçimi hiç yapmayabilirdi. İnsan içinde birinci seviye (fiziksel) ve ikinci seviye (psikolojik) şeklinde dengelenen risk kavramı literatürde ise günlük aktivitelerden ziyade rekreasyon görünümü “sıra dışı” serbest zaman etkinlikleri olarak tanımlanmakta ve risk-macera ikilisi olarak ele alınmaktadır. Ele alınan ve birbiriyle ilişkilendirilen bu iki kavram için etkinlik çeşidine göre risk seviyesi değişmektedir. Bentley’e göre macera rekreasyonu katılımcılar tarafından yüksek risk içeren aktiviteler olarak görülmez aksine risk deneyimin bir parçası olarak görülür. Onlar için risk arayışı korku, heyecan ve ürpertinin bir birleşimi olabilir. Bazıları için ise bu durum kişisel gelişim veya uç bir deneyimin bir parçası olarak görülür (Bentley, 2001; Dickson ve Dolnicar, 2004). Bandura (1997), insanların kendilerinin durumla başa çıkabileceklerine olan inancı yüzünden risk aldıklarını ve kendilerine meydan okuduklarını varsaymaktadır. Öz-yeterlik, bir bireyin “verilen kazanımları elde etmek için gerekli eylem yollarını düzenleme ve yürütme yeteneklerine olan inancı” anlamına gelmektedir (Bandura, 1997). Bu nedenle öz-yeterliği yüksek olanların kendilerine zorlayıcı hedefler koyma, çaba sarf etme ve güçlükler karşısında daha uzun süre

ısrar etme olasılığı daha yüksek olarak görülmektedir (Bandura, 1997). Bütün bu koşullar göz önüne alınarak araştırmanın çıkış noktasını oluşturan öz-yeterlik ve risk kavramları doğal alanlarda gerçekleştirilen doğa ve macera rekreasyonu katılımcıları açısından irdelenmiştir. Bu nedenle çalışmanın amacı, doğal alan rekreasyonuna katılan bireylerin öz-yeterlik ve risk alma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

2. MATERYAL METOT

2.1 Araştırma Grubu

Araştırma, farklı doğal alan rekreasyonuna (rafting, kayak, dağ bisikleti, doğa yürüyüşü ve kampçılık, rüzgar sörfü, uçurtma sörfü, yamaç paraşütü, yelken paraşütü, dağcılık, yamaç paraşütü) katılan 180 kadın (Ortyaş=30,02±7,52) ve 190 erkek (Ortyaş=34,03±9,97) olmak üzere toplam 370 serbest zaman katılımcısı (Ortyaş=32,08±9,08) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara, olasılıklı örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır.

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu ile birlikte, Doğal Alan Rekreasyonu Öz-Yeterlik Ölçeği (DARÖYÖ) ile Alana Özgü Risk Alma Ölçeği Kısa Formu (DOSPERT) uygulanmıştır. Katılımcılara ölçekler, elektronik ortama aktarılarak düzenlenen online form aracılığı ile doldurtulmuştur.

2.2.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kişisel bilgi formu katılımcılarının demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda, cinsiyet, yaş, etkinlik çeşidi gibi sorular yer almaktadır.

2.2.2 Doğal Alan Öz-yeterlik Ölçeği (DARÖYÖ)

Araştırmada veri toplama aracı olarak Mittelstaedt ve Jones (2009) tarafından geliştirilen Outdoor Recreation Self-Efficacy (ORSE) ve Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dinç ve Yavaş Tez (2019) tarafından yapılan "Doğal Alan Rekreasyonu Öz-Yeterlik Ölçeği (DARÖYÖ)" kullanılmıştır. Orijinal formu (a) haz/başarma (b) beceri/yeterlik olmak üzere toplam iki alt boyut ve 17 maddeden oluşan ORSE'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda iki alt boyut (beceri-yeterlik ile haz-başarma) ve 13 maddeden oluşan DARÖYÖ'nün doğal alan rekreasyonuna katılan bireylerin öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi için kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan her bir ifade Hiç Doğru Değil (0) ve Çok Doğru (10) arasında değişen Likert tipi onlu derecelendirme skalası üzerinden değerlendirilmektedir.

2.2.3 Alana Özgü Risk Alma Ölçeği Kısa Formu (DOSPERT)

Araştırmada kullanılan diğer bir veri toplama aracı ilk olarak Weber ve diğ. (2002) tarafından geliştirilen daha sonra Blais ve Weber (2006) tarafından kısa formu oluşturulan "DOSPERT-30 (A-Domain-Specific Risk-Taking) ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dinç ve Yavaş Tez (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal formda 5 alt boyut (etik, finansal, sağlık/güvenlik, rekreasyonel, sosyal) ve 30 madde bulunmaktadır. Ölçek, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda 5 alt boyut ve 25 madde olarak Türk kültürü için doğrulanmıştır. Ölçek yedili Likert

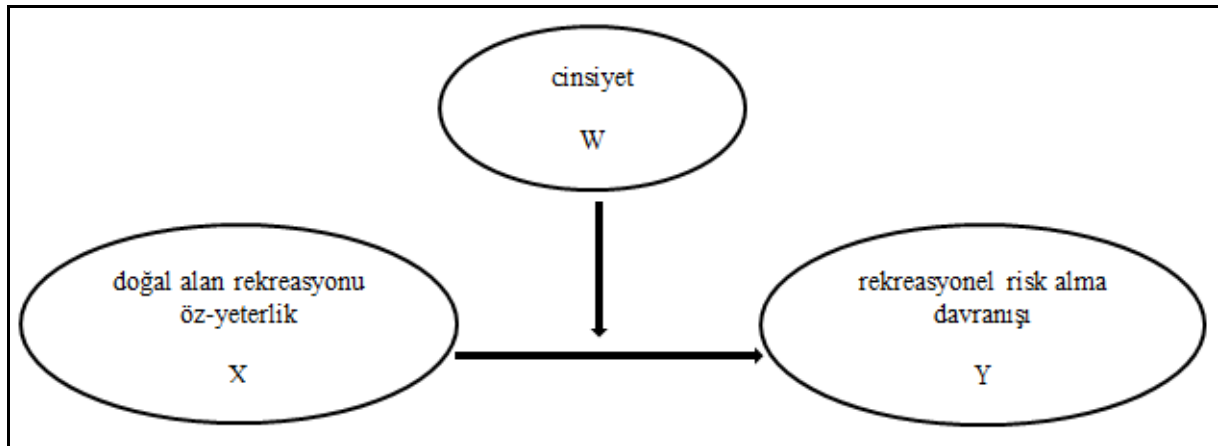
derecelendirmeye sahip olup alınacak puanlar ölçeğin tamamına veya her bir alt boyuta ilişkin toplam puana göre hesaplanır. Ayrıca ölçekte yer alan her bir alt boyut birbirinden bağımsız olarak kullanılabilmesi için mevcut araştırmada ölçeğin sadece rekreasyonel alt boyutu (2,11,13,19,24,25) kullanılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek risk alma eğilimini ifade eder.

2.3 Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında kullanılacak veriler, elektronik ortama aktarılarak düzenlenen formlar aracılığı ile sosyal medyada yer alan doğal alan rekreasyonu içeriğinde yer alan gruplarda paylaşarak online olarak uygulanmıştır. Veri toplama süreci sonunda toplam 380 katılımcıdan geri dönüş alınmış ve veriler düzenlendikten sonra eksik ya da hatalı veriler değerlendirilerek eksik ya da hatalı verilerin sonuçları etkileyebilecek düzeyde olmasından kaynaklı ortalama hesaplama işlemine girilmeyerek bu verilerin silinmesi kararı alınarak 370 veri analiz için hazırlanmıştır. İlk olarak IBM SPSS 24 programında normallik analizleri, güvenilirlik analizleri, yaş ortalaması ve standart sapma gibi analizler gerçekleştirilmiş daha sonra AMOS 23 programında doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik ve rekreasyonel risk alma davranış değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkileri yapısal eşitlik modeli ile test edilmiştir. Bu doğrultuda modelde bağımsız değişken (doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik). Bağımlı değişken (rekreasyonel risk alma davranışı) ve düzenleyici değişken (cinsiyet) olarak alınmıştır. Yapısal eşitlik analizine geçilmeden önce her bir değişkenin doğrulayıcı faktör analizleri yapılarak değişkenler modelin test edilmesi için hazırlanmıştır.

2.4 Araştırma Modeli ve Hipotezler

Araştırmada yer alan doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik ve rekreasyonel risk alma davranışı arasındaki etkileşimde literatürden destek alınarak teorik model oluşturulmuştur. Oluşturulan modelde “doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik” değişkeninin “rekreasyonel risk alma davranışı” üzerinde etkisi olduğu ve cinsiyet değişkeninin de her iki değişken üzerinde etkileşiminde düzenleyici rol üstlendiği düşünülmektedir. Araştırmaya ilişkin oluşturulan kavramsal model Şekil 1.de gösterilmiştir. Araştırmaya ilişkin kurulan modelde düzenleyici değişken (W) cinsiyet, tahmin değişkeni (X) doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik, sonuç değişkeni (Y) rekreasyonel risk alma davranışı olarak alınmıştır.

Şekil 1. Kavramsal model

2.4.1 Araştırma Hipotezleri

Araştırma modeli çerçevesinde kurulan hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H1: Doğal alan rekreasyonu öz-yeterliği rekreasyonel risk alma davranışını anlamlı ve pozitif olarak etkiler.

H2: Doğal alan rekreasyonu öz-yeterliğinin rekreasyonel risk almaya etkisi cinsiyete bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu etki erkeklerde kadınlara oranla daha yüksektir.

3. BULGULAR

3.1 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada kurulan hipotezlere ilişkin analizlere geçilmeden önce araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin yapısal geçerliliğini tespit etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Doğal Alan Rekreasyonu Öz-yeterlik ve Alana Özgü Risk Alma ölçeklerinin her birisi için birinci düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin her birine ilişkin uyum indeksleri sonuçları Tablo 1 'de sunulmuştur.

Tablo 1. Standart uyum indeksleri ve dfa analiz sonucu ölçeklere ilişkin uyum indeksleri

ÖLÇEK	χ^2/sd	CFI	GFI	AGFI	NFI	TLI	RMSEA
Doğal Alan Rekreasyonu Öz-yeterlik	5	.96	.85	.85	.95	.95	.9
Alana Özgü Risk Alma-Rekreasyonel Risk	3.7	.99	.97	.92	.98	.97	.8
Önerilen Değer	0-3 (Mükemmel Uyum) 3-5 (Kabul Edilebilir Uyum)	.95 ≤ CFI ≤ 1.00 (Mükemmel Uyum) .90 ≤ CFI < .95 (Kabul Edilebilir Uyum)	.90 ≤ GFI ≤ 1.00 (Mükemmel Uyum) .85 ≤ GFI < .90 (Kabul Edilebilir Uyum)	.90 ≤ AGFI ≤ 1.00 (Mükemmel Uyum) .85 ≤ AGFI < .90 (Kabul Edilebilir Uyum)	.95 ≤ NFI ≤ 1.00 (Mükemmel Uyum) .90 ≤ NFI < .95 (Kabul Edilebilir Uyum)	.90 ≤ TLI ≤ 1.00 (Mükemmel Uyum) .85 ≤ TLI < .90 (Kabul Edilebilir Uyum)	.00 ≤ RMSEA ≤ .05 (Mükemmel Uyum) .05 < RMSEA ≤ .10 (Kabul Edilebilir Uyum)

Kaynak	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)
--------	--	--	--	--	--	--	--

Araştırmada kullanılan “Doğal Alan Rekreasyonu Öz-yeterlik Ölçeği”nin uyum indeksleri referans tabloya göre değerlendirildiğinde değerlerin kabul edilebilir/mükemmel uyum indeksleri arasında olduğu görülürken; “Alana Özgü Risk Alma Ölçeği-Rekreasyonel Risk”e ilişkin uyum indekslerinin bütün değerlerinin mükemmel uyum indeksleri arasında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında kurulan hipotezlerin test edilmesi aşamasına geçilmiştir. Kurulan hipotezlere ilişkin ortaya çıkan etki düzeylerinin tespit edilmesinde genellikle araştırmacılar tarafından kolaylık sağladığı için kullanılan ve birinci nesil analiz yöntemi olarak bilinen SPSS programı yardımı ile yapılan regresyon analizlerinden yararlanılmaktadır. Ancak SPSS programı aracılığı ile gerçekleştirilen regresyon analizi dolaylı etkileri göz ardı etmektedir. Bu bakımdan araştırmada kurulan hipotezler, gözlenen değişkenler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkilerin bir arada bulunduğu karmaşık modellerin sistematik bir şekilde ele alınabildiği en önemlisi birinci nesil analizlerdeki hata oranını en aza indirerek sonuçların daha doğru bir şekilde değerlendirilip anlamlandırılabilirdiği ikinci nesil analiz yöntemi olarak bilinen yapısal eşitlik modeli ile test edilmesine karar verilmiştir (Anderson ve Gerbing, 1988). Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

3.2 Kurulan Modellere İlişkin Yapısal Eşitlik Analizi Bulguları

Model 1

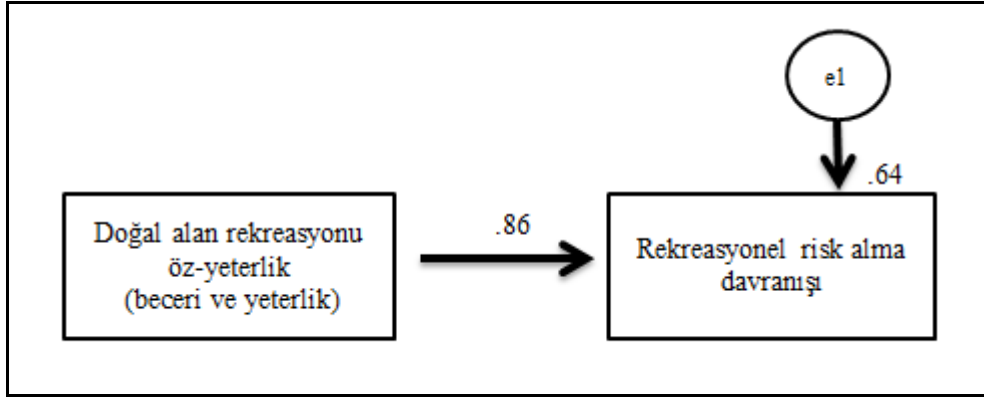
H1: Doğal alan rekreasyonu öz-yeterliği rekreasyonel risk alma davranışını anlamlı ve pozitif olarak etkiler.

Model 1 (H1) için kurulan hipotezin test edilmesi için yapısal eşitlik analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçları ve yol diyagramı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Yapısal eşitlik modeline ilişkin (Model 1-H1) regresyon katsayısı

Değişkenler	β	S_h	T (kritik oran)	P
Doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) → rekreasyonel risk alma davranışı	.66	.06	9,70	*** (P<0.001)
Doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (haz ve başarıma) → rekreasyonel risk alma davranışı	-.05	.06	-.88	.37

Tablo 2’de kurulan modele (H1-Model 1) ilişkin regresyon katsayısı, standart hata ve kritik oran ve p değeri yer almaktadır. Bulgulara göre doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) ile rekreasyonel risk alma davranışı arasında nedensel ilişkinin olduğu ($\beta = .86$, $p < 0.001$) ve p değerinin istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0.001$) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum değerlendirildiğinde doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) değişkeninin rekreasyonel risk alma davranışı üzerinde anlamlı ve pozitif etkisinin olduğu söylenebilir.

Şekil 2. Model 1’ e ait yol diagramı

Tablo 3. Standart uyum indeksleri ve model 1’e ilişkin uyum indeksleri

	χ^2/sd	CFI	GFI	AGFI	NFI	TLI	RMSEA
MODEL 1-H1	4.3	.96	.86	.85	.95	.95	.09
Önerilen Değer	0-3 (Mükemmel Uyum)	$.95 \leq CFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)	$.90 \leq GFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)	$.95 \leq NFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)	$.90 \leq TLI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum)	$.00 \leq RMSEA \leq .05$ (Mükemmel Uyum)
	3-5 (Kabul Edilebilir Uyum)	$.90 \leq CFI < .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.85 \leq GFI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.85 \leq AGFI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.90 \leq NFI < .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.85 \leq TLI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.05 < RMSEA \leq .10$ (Kabul Edilebilir Uyum)

Kaynak	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)
--------	--	--	--	--	--	--	--

Modele ilişkin uyum indeksleri incelendiğinde bütün değerlerin kabul edilebilir/mükemmel uyum gösterdiği ve kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu ve bu bakımdan kurulan modelin (Model 1-H1) doğrulandığı yani kabul edildiği söylenebilir. Araştırmada “doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik” ile “rekreasyonel risk alma davranışı” arasında nedensellik ilişkisinin bulunması bu değişkenler arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici etkisi olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu nedenle araştırmada cinsiyet değişkenine yönelik model kurulmuştur (Model 2-H2).

Model 2

H2: Doğal alan rekreasyonu öz-yeterliğinin rekreasyonel risk almaya etkisi cinsiyete bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu etki erkeklerde kadınlara oranla daha yüksektir.

Model 2 (H2) için kurulan hipotezin test edilmesi için yapısal eşitlik analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçları ve yol diyagramı aşağıda sunulmuştur.

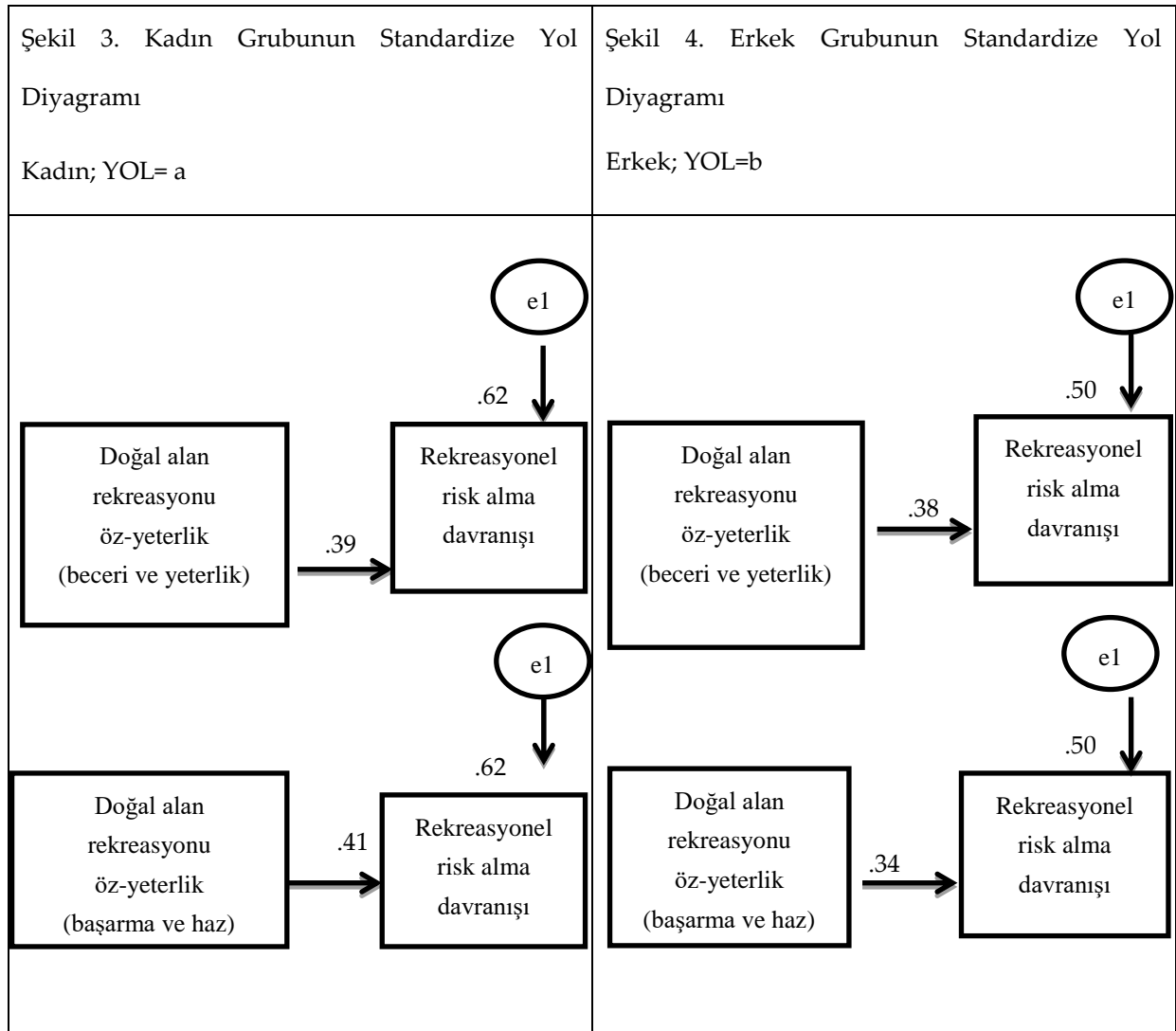
Tablo 4. Değişkenler arasındaki ilişkilerde çoklu grup karşılaştırma sonuçları (Model 2-H2)

Değişkenler	Kadın		Erkek		Kadın			Erkek		
	β	S_h	β	S_h	T	P	Label	T	P	Label
Düzenleyici değişken (W) cinsiyet. Tahmin değişkeni (X) doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik Sonuç değişkeni (Y) rekreasyonel risk alma davranışı					(kritik oran)			(kritik oran)		
doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) → rekreasyonel risk alma davranışı	.27	.02	.34	.02	11.2	***	a	11.96	***	b

doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (haz ve başarıma) → rekreasyonel risk alma davranışı	.27	.02	.34	.02	11.2	***	a	11.96	***	b
---	-----	-----	-----	-----	------	-----	---	-------	-----	---

**P<0.001

Tablo 4'te kurulan modele ilişkin regresyon katsayısı, standart hata ve kritik oran ve p değeri yer almaktadır. Analiz sonuçları incelendiğinde doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) ile rekreasyonel risk alma davranışı ile "doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (başarıma ve haz) ile rekreasyonel risk alma davranışı" üzerindeki etki hem kadın hem de erkek grubu için anlamlıdır. Ancak standardize beta katsayılarına bakıldığında, bu etki kadınlarda daha yüksektir (beceri ve yeterlik ile rekreasyonel risk alma kadınlar için $\beta=.39$ erkekler için $\beta=.38$, $p<0.001$; başarıma ve haz ile rekreasyonel risk alma kadınlar için $\beta=.41$ erkekler için $\beta=.34$, $p<0.001$).

Yol diyagramı üzerinden, doğal alan rekreasyonu öz-yeterliğin (beceri ve yeterlik ile başarıma ve haz) kadınların rekreasyonel risk alma davranışındaki varyansın %62'sini açıkladığı; doğal alan rekreasyonu öz-yeterliğin (beceri ve yeterlik ile başarıma ve haz) erkeklerde rekreasyonel risk alma davranışındaki varyansın %50'sini açıkladığı saptanmaktadır.

Tablo 5. Standart uyum indeksleri ve model 2'ye ilişkin uyum indeksleri

	χ^2/sd	CFI	GFI	AGFI	NFI	TLI	RMSEA
MODEL 2-H2 KADIN	4	.92	.87	.86	.90	.91	.09
MODEL 2-H2 ERKEK	4	.93	.88	.87	.91	.91	.09
ÖNERİLEN DEĞER	0-3 (Mükemmel Uyum) 3-5 (Kabul Edilebilir Uyum)	$.95 \leq CFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum) $.90 \leq CFI < .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.90 \leq GFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum) $.85 \leq GFI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum) $.85 \leq AGFI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.95 \leq NFI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum) $.90 \leq NFI < .95$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.90 \leq TLI \leq 1.00$ (Mükemmel Uyum) $.85 \leq TLI < .90$ (Kabul Edilebilir Uyum)	$.00 \leq RMSEA \leq .05$ (Mükemmel Uyum) $.05 < RMSEA \leq .10$ (Kabul Edilebilir Uyum)
KAYNAK	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)	(Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003)

Modele ilişkin uyum indeksleri incelendiğinde hem kadın yolu (a) hem de erkek yolu (b) ilişkin bütün değerlerin kabul edilebilir/mükemmel uyum gösterdiği ve kurulan modelin (Model 2-H2) istatistiksel olarak anlamlı çıkması modelin doğrulandığını yani kabul edildiğini göstermiştir. Son aşamada

sorgulanması gereken kadın ve erkek grupları arasındaki bu farklılığın gerçekten anlamlı olup olmasıdır. Bu noktada ikili parametre farkının (a ile b yolu) red kriterleri ± 1.96 ($\alpha = 0.05$), ± 2.58 ($\alpha = 0.01$), ± 3.29 ($\alpha = 0.001$) referans alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır (Goss-Sampson, 2019; Kang ve Jang, 2018). Yapılan değerlendirme sonucunda araştırmada ikili parametre karşılaştırmalarını gösterilen z değerinin reddetme kriterlerini aşması etki düzeyinin gerçek bir anlamlılığa işaret ettiğinin göstergesi olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada doğal alanda gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerine katılarak serbest zaman deneyimi yaşayan katılımcıların öz-yeterlik ve risk alma davranış ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmanın ana çıkış noktasını oluşturan öz-yeterlik ve risk kavramlarına karşılık ikinci bir aşamada bu ikili ilişkide demografik bir değişken olan cinsiyetin düzenleyici rolü olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, doğal alan rekreasyonuna katılan katılımcıların doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (beceri ve yeterlik) ile rekreasyonel risk alma davranışı ile “doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik (başarma ve haz) ile rekreasyonel risk alma davranışı” üzerinde etkisinin olduğu; bu etkinin hem kadın hem de erkek grubu için anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Erkek ve kadın katılımcıların öz-yeterliğin risk alma davranışına etkisindeki beta katsayılarına bakıldığında, bu etkinin kadınlarda daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 4.) Bu durum değerlendirildiğinde katılımcıların gerçekleştirdikleri etkinlik deneyiminde yapabileceklerine olan inancının erkeklere göre daha yüksek olması; bundan dolayı kadınların daha fazla rekreasyonel risk aldıkları söylenebilir. Kadınlar birçok konuda erkeklere göre bir adım geride görülmektedir. Nitekim kadınlara yüklenen bir takım olumsuz nitelikler (çelimsiz, kuvvetsiz, narin, güçsüz vb.) onları toplumdaki bireyler tarafından başarısız olarak değerlendirmeleri gibi negatif bir algı yaratmaktadır. Oysa ki kadın ve erkekler eşittir. Yeter ki birey olarak yapabileceğimize olan inancımız kaybolmasın. Her birey (kadın ve erkek) özeldir. Bu noktada her bireyin yapabileceği kapasitede kendi sınırları içerisinde. Doğa herkese kucak açar. Onun dilinden anlayan, doğaya uyum sağlayan ve kendine olan inancını kaybetmeyen her birey başarıyı yakalar. Araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre başarıya olan inancının ve dolaylı olarak risk almalarının nedeni de bu şekilde açıklanabilir.

Literatürde öz-yeterlik ve risk alma arasındaki ilişki, macera rekreasyonu ya da diğer alternatif sporlar için geniş çapta incelenmemiştir. Bandura (1982) öz-yeterliği, bilgi ve eylem arasında bilişsel bir aracılık veya “olası durumlarla başa çıkmak için gereken eylem yollarını ne kadar iyi uygulayabileceğine dair yargılar” olarak tanımlamıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Hoyle (2006), kişilik özelliklerinin öz-yeterlik ile ilişkili olduğunu belirtirken; Judge ve Ilies (2002), bu durumun öz-yeterliği inceleyen 65 çalışmanın metaanalizi ile uyumlu olduğunu ve öz-yeterlik ile dışadönüklük arasında da pozitif bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Dışadönüklük ve risk alma davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen Dinç ve Tez (2019) doğa ve macera rekreasyonu katılımcılarının yüksek düzeyde aleksitimi ve dışa dönük kişiliğe sahip olanların daha fazla risk alma eğiliminde olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Slanger ve Rudestam (1997) yaptıkları çalışmada, öz yeterliliğin risk alma üzerinde ayırt edici olduğunu belirtirken; Llewellyn, Sanchez, Asghar ve Jones (2008) tırmanışçılarla ilgili yaptıkları çalışmada öz-yeterlik ile risk alma davranışının önemli ölçüde ilişkili olduğunu ve daha yüksek öz-yeterliğe sahip kişileri tırmanış için daha fazla risk aldıklarını ifade

etmiştir. Beceri ve yeterlik ile gelen başarının yüksek riskli sporlara katılma motivasyonunu etkileyen önemli faktörler olduğu ve beceri ve yeterliğin önemli bir öz-yeterlik kaynağı oluşturduğu belirtilmiştir (Ewert, 1994; Slinger ve Rudestam, 1997; Brody , Hatfield ve Spalding, 1988; Norris & Weinman, 1996). Ayrıca kişilik özellikleri, öz-yeterlik ve risk alma davranışı ile ilgili farklı çalışmalara da rastlanılmıştır (Castanier ve diğerleri, 2010; Llewellyn & Sanchez, 2008; Judge ve Ilies, 2002). Bandura, yüksek öz yeterliğin daha fazla risk almaya yol açtığını ancak bir kişilik özelliği olan öz-yeterliğin risk alma davranışını belirlemek için tek başına yeterli olmadığını, bunun için öz-yeterlikle ilişkili olabilecek onu temsil edebilecek şeylerinde birlikte incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu noktada etkinin nedenleri incelenirken aracı-düzenleyici etkilerinde göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır. Öz-yeterliğin bu nedenle kişilik ve risk alma arasındaki ilişkiyi aracılık etkisi olabileceği ifade edilmiştir (Bandura, 1997). Kişilik özellikleri ile risk alma arasındaki ilişkiyi öz-yeterliğin olası bir aracılık etkisine değinmesine rağmen (Bandura, 1997) bu aracılık ya da düzenleyicilik etkisi doğa ve macera rekreasyonu katılımcıları üzerinde yeterince test edilmemiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde yüksek riskli sporlarda öz yeterlik ve risk alma arasında bir ilişki olduğunu bildiren önceki çalışmalarla tutarlıdır. Sonuç olarak öz-yeterlik, doğal alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerinde risk alma davranışı ile ilişkilendirilmektedir. Dahası öz-yeterlik ve risk alma davranışı arasındaki ilişkiyi demografik değişkenlerin düzenleyici etkisinin olduğu belirlenmiştir.

5. SINIRLIKLAR VE ÖNERİLER

Araştırmada hava, kara ve su olmak üzere çeşitli kategorilerdeki doğal alan rekreasyonu etkinliklerine katılan bireylerin katıldıkları etkinliklere ilişkin öz-yeterliğin rekreasyonel risk alma davranışı üzerindeki etkisinin incelenmiştir. Mevcut çalışmada kategoriler altında yer alan etkinlikler rafting, kayak, dağ bisikleti, doğa yürüyüşü ve kampçılık, rüzgar sörfü, uçurtma sörfü, yamaç paraşütü, yelken paraşütü, dağcılık, yamaç paraşütü ile sınırlıdır. Bu bakımdan ileride yapılacak çalışmalarda bu etkinliklere ek olarak farklı doğal alan rekreasyonu etkinlikleri dahil edilebileceği gibi birkaç etkinlik ile de karşılaştırmalar yapılabilir. Araştırmadaki diğer bir sınırlılık sadece cinsiyet değişkeni üzerinde öz-yeterlilik ve risk alma davranış ilişkisinin açıklanmaya çalışılmasıdır. Bu bakımdan farklı değişkenleri modele dahil ederek yeni çalışma (örneğin; aracılık-düzenleyici etkisi) tasarlanabileceği düşünülmektedir.

Açıklamalar

Yazar(lar) çalışma kapsamında herhangi bir fon ve/veya kurum tarafından desteklenmemişlerdir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmanın her aşamasına eşit derecede katkı sağlamıştır.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar) çalışma ve yayımlanması konularında herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir

KAYNAKÇA

- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: a review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122e147. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>.
- Bell, S. (1997). *Design for outdoor recreation* (First Edition). London.
- Bentley, T. A., Page, S. J., & Laird, I. S. (2001). Accidents in the New Zealand adventure tourism industry. *Safety Science*, 38(1), 31-48.
- Breivik, G. (1999). *Sensation seeking in sport*. Oslo: Norges Idrettshoegskole.
- Castanier, C., Le Scanff, C., & Woodman, T. (2010). Who takes risks in high-risk sports? A typological personality approach. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 81, 478e484. <http://dx.doi.org/10.5641/027013610X13088600029418>.
- Guszkowska, M., & Boldak, A. (2010). Sensation seeking in males involved in recreation. High risk sports. *Biology Sport*, 27(3), 157- 162.
- Brody, E. B., Hatfield, B. D., & Spalding, T. W. (1988). Generalization of self-efficacy to a continuum of stressors upon mastery of a high-risk sport skill. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(1), 32-44.
- Dinç S. C., & Yavaş Tez, Ö. (2019). Doğal alan rekreasyonu öz-yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 394-410.
- Dinç, S. C., & Tez, Ö. Y. (2019). Alana özgü risk alma ölçeği-kısa formu'nun (DOSPERT) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(3), 107-120.
- Dinç, S. C., & Tez, O. Y. (2019). Investigation of the relationship between the dominant brain areas, risk-taking and alexithymia of outdoor adventure recreation participants. *Journal of Education and Learning*, 8(3), 44-58.
- Dickson, T., & Dolnicor, S. (2004). *No risk, no fun: The role of perceived risk in adventure tourism*. University of Wollongong. Research Online. Web: <http://ro.uow.edu.au/commpapers>.
- Dougherty, N. (1998). *Outdoor recreation safety*. Illionis: Human Kinetics.
- Ewert, A. (2007). Special issue on leisure, recreation and adventure. *Annals of Leisure Research*, 10(1),1-6.
- Ewert, A., & Hollenhorst, S. (1995). Adventure recreation and its implication for wilderness. *International Journal of Wilderness*, 3(2),1-21.

Ewert, A. W. (1994). Playing the edge: Motivation and risk taking in a high-altitude wilderness like environment. *Environment and Behavior*, 26(1), 3–24.

Goss-Sampson, M. A. (2019). *Statistical analysis in JASP: A guide for students*. [Free PDF](#)

Hoyle, R. H. (2006). Personality and self-regulation: Trait and information processing perspectives. *Journal of Personality*, 74, 1507e1526. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6494.2006.00418.x>

Ibrahim, H., & Cordes, K. A. (1993). *Outdoor recreation. Enrichment for a lifetime*. (3rd ed.). Champaign, IL: Sagamore Publishing.

Judge, T. A., & Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: A meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 87, 797e807. <http://dx.doi.org/10.1037//0021-9010.87.4.797>.

Kang, H., & Jang, S. (2018). Effects of competition anxiety on self-confidence in soccer players. *Journal of Men's Health*, 14(3), e62-e68.

Keyes, R. (1985). *Chancing it: Why we take risks*. Boston: Little Brown and Company Publishers.

Llewellyn, D. J., Sanchez, X., Asghar, A., & Jones, G. (2008). Self-efficacy, risk-taking and performance in rock climbing. *Personality and Individual Differences*, 45, 75e81. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2008.03.001>.

Llewellyn, D. J., & Sanchez, X. (2008). Individual differences and risk taking in rock climbing. *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 413e426. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.07.003>.

Mieczkowski, Z. (1990). *World trends in tourism and recreation*. Peter Long Publishing.

Muszkietka, R., & Gembiak, M. (2004) Uwarunkowania i motywy uprawiania sportów ekstremalnych. In: Z. Dziubiński (Ed.). *Edukacja poprzez sport*. Warszawa: Salezjańska Organizacji Sportowa RP.

Weber, E. U. (2001). Outdoor adventure tourism a review of research approaches. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 360-377.

Norris, R. M., & Weinman, J. A. (1996). Psychological change following a long sail training voyage. *Personality and Individual Differences*, 21(2), 189–194.

Rajola, E., & O'Keefe, M. (1999). Philosophy in practice: A history of adventure programming. In Miles, J. C., & Priest, S. (Eds.). (1999). *Adventure programming*. State College, PA: Venture.

Slanger, E., & Rudestam, K. E. (1997). Motivation and disinhibition in high risk sports: Sensation seeking and self-efficacy. *Journal of Research in Personality*, 31, 355e374. <http://dx.doi.org/10.1006/jrpe.1997.2193>

Schermelleh, E. K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

Schumacher, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Makale Geliş : 08.03.2021

Makale Kabul : 23.08.2021

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>